ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-4

The Importance of Integration in General Education Schools and Theoretical Foundations for Developing Teaching-Oriented Integrative Software

Значение интеграции в общеобразовательных школах и теоретические основы разработки обучающего интегративного программного обеспечения

Umumta‘lim maktablarida integratsiyaning ahamiyati va o’rgatuvchi integrativ dasturiy ta’minot yaratishning nazariy asoslari.

Isroilov Ulug’bek Begali o‘g‘li
Toshkent tibbiyot akademiyasi
“Biotibbiyot muhandisligi, informatika va biofizika” kafedrasi assistenti

Annotatsiya: Umumta’lim maktablarida integratsiyaning ahamiyati va o’rni oshib bormoqda. *Integratsiyalashgan* ta'lim muammosiga e'tibor kuchaymoqda. Pedagoglar ushbu muammoni ishlab chiqish va hal qilish o'quv jarayonini yangilash va takomillashtirish muammoning asosiy yo'li deb hisoblashadi. Integratsiya jarayonining o'zi yangi tushuncha emas, lekin bu sohada juda kam tadqiqotlar yo’lga qo’yilgan. U pedagogik adabiyotlarda bir necha bor ko'tarilgan, ammo nazariy jihatdan kam muhokama qilingan, buning sabablari integratsiya muammosining dolzarbligi va uni amalga oshirish yo'lidagi qiyinchiliklarni yetarli darajada ekanligi hisoblanadi.

Kalit so’zlar: o’rgatuvchi dasturlar, integratsiya, integrativ dasturiy ta’minot fanlararo aloqa, differentsiatsiya, integratsiyaning mazmuni va mohiyati.

Аннотация:

Значение и роль интеграции в общеобразовательных школах постепенно возрастает. Усиливается внимание к проблеме интегрированного обучения. Педагоги считают, что разработка и решение этой проблемы является основным способом обновления и совершенствования образовательного процесса. Хотя сам процесс интеграции не является новой концепцией, в данной области было проведено очень мало исследований. В педагогической литературе эта тема поднималась неоднократно, но теоретически обсуждалась редко. Это связано с актуальностью проблемы интеграции и с существующими трудностями её реализации.

Ключевые слова: обучающие программы, интеграция, интегративное программное обеспечение, межпредметные связи, дифференциация, содержание и сущность интеграции.

Abstract:

The importance and role of integration in general education schools is increasing. Attention to the issue of integrated education is growing. Educators consider the development and resolution of this issue to be a key approach to updating and improving the educational process. The process of integration itself is not a new concept, yet very little research has been conducted in this field. It has been raised several times in pedagogical literature but has been discussed theoretically only to a limited extent. This is due to the relevance of the integration issue and the significant challenges in its implementation.

Keywords: educational software, integration, integrative software, interdisciplinary connections, differentiation, the content and essence of integration.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-4

Respublikamizda ishlab chiqarish korxonalarining modernizasiyalanishi, fan-texnika sohasidagi innovatsion g`oyalarni bevosita ishlab chiqarish sohasiga joriy etish zaruriyatining kelib chiqishi Oliy va o`rta-maxsus ta`lim muassasalarida innovasion ta`lim texnologiyalarini yanada kengroq joriy etishni va ulardan samarali foydalanishni taqozo etmoqda. Bu borada o`rta-maxsus ta`lim muassasalarida mutaxassislik fanlaridan mashg`ulotlarni tashkil etishda interfaol va kompyuterli o`qitish texnologiyalaridan foydalanish, shubhasiz ta`lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Integratsiya (lotin tilidan olingan so’z bo’lib, integratio-tiklash, to’ldirish, integer-butun so’zidan kelib chiqqan). Bu so’z bir necha ma’nolarda o’z funksiyasiga ega. Ammo ayni pedagogik ta’limdagi o’rni fanlarning yaqinlashishi va o’zaro aloqa jarayonini anglatuvchi tushuncha ma’nosida yoritiladi. Integratsiya so’zi differentsiatsiya so’zi bilan bir o’rinda ham qo’llaniladi. Integratsiya differentsiatsiya bilan chambarchas bog'liq. Ushbu jarayonlar o'quv fanlari tizimini qurish va talabalar bilimlarini umumlashtirish usullarini izlashda aks etadi. Differentsiatsiya deganda butunni uning tarkibiy elementlariga bo'lish, ajratish tushuniladi.

Hozirgi vaqtda integratsiya muammosiga ta'limni tashkil etish jarayonida yana katta e'tibor qaratilmoqda. Zamonaviy maktabda integratsiya deganda o'quvchilarga yanada samarali va oqilona ta'sir ko'rsatish maqsadida undagi ishlarni yaxshilashga, o'qituvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga hissa qo'shadigan yangi pedagogik echimlarni faol izlash yo'nalishlaridan biri tushuniladi.

Integratsiya jarayonlari oldin bog’lanmagan elementlarni biriktirish asosini hamda shakllangan sistemalarda ham yuz berib, natijada sistemani bir butunligi va tashkillanish darajasi oshishiga, element va tarkibiy qismlar o’rtasida aloqadorlikka murakkablashuviga olib keladi. Bir butunlikka birikkan tarkibiy qismlar turli xil darajada avtonomlikka ega bo’ladi.

Ta'limni birlashtirish muammosi tobora ko'proq o'zini namoyon qilmoqda va olimlar, metodistlar va o'qituvchilarni uni amalga oshirishning samarali usullarini izlashga majbur qilmoqda. Shuning uchun ta'limda integratsiyasi muammosi nazariya va amaliyot uchun juda muhim. Uning dolzarbligi o’quv muassasalariga qo'yilgan yangi ijtimoiy so'rovlar bilan belgilanadi. Bu fan va ishlab chiqarish sohasidagi o'zgarishlar bilan bog'liq.

Shunday qilib, integratsiyalashgan ta'lim voqelikning turli hodisalarini mahalliy, alohida ko'rib chiqishdan ularning o'zaro bog'liq, integratsiyalashgan ta'limiga o'tishga imkon beradi, bu dunyoni yaxlit idrok etishga, adabiyot, rasm, musiqa asarlarini yanada puxta idrok etishga, ya'ni atrofdagi tabiatning go'zalligini barcha xilma-xilligida ko'rishga yordam beradi.

Turli xil o'quv fanlari bo'yicha dasturlarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, ular integratsiya jarayonidan samarali foydalanish imkoniyatini beradi.

O’quvchilarni o'qitishda integratsiya nuqtayi nazaridan o'qitish va tarbiyalashni takomillashtirishning ayrim jihatlari taniqli klassik pedagoglar (Y. Komenskiy, D. Lokk, I. Gerbart, M. Pestalozzi, K. Ushinskiy va boshqalar) asarlarida, shuningdek didaktik olimlar, (I. D. Zvereva, M. A. Danilov, S. P. Baranov, N. M. Skatkin), psixolog olimlar (E. N. Kabanova-Meller, N. F. Talizina, yu. A. samarina, G. I. Vergeles), metodist olimlar (M. R. Lvova, V. G. Goretskiy, N. N. Svetlovskaya, yu.M. Kolyagina, G. N. hujumlar va boshqalar) tomonidan qayt qilingan. O’zbekiston olimlari ham bu sohada kerakli izlanishlarni olib borishmoqda.

Kasbiy tayyorgarlik jarayonida predmetlararo bog’lanish, bo’lajak pedagoglarni integrativ ta’lim asosida o’qituvchilik faoliyatiga tayyorlashni takomillashtirish, uzluksiz ta’limda axborot kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish, bu boradagi muammolarni yechish

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-4

U.Sh.Begimqulov, R.X.Jo'raev, N.A.Muslimov, Q.T.Olimov, F.M.Zakirova, M.H.Lutfillaev, N.I.Taylaqov va boshqalarning, ta'limda pedagogik bilimlar va texnologiyalar, ularning ilmiy asoslari, olimlardan A.Azizxodjaeva, R.Axliddinov, J.Tolipova va boshqalarning tadqiqot ishlarida muayyan darajada tadqiq qilingan.

Ta'limdagi integratsiyani ilmiy tushunish muammosi bilimlarning turli sohalaridagi olimlar va amaliyotchilar tomonidan o'rganilmoqda. Integratsiya jarayonining psixologik asosi M. Samarinning assotsiativ fikrlash haqidagi g'oyalari bo'lishi mumkin, ularning mohiyati shundaki, har qanday bilim uyushmalar tizimidir. Integratsiyaning umumiy nazariy modelini ishlab chiqishda M. Lotman integratsiya mexanizmi tushunchasini kiritadi. A. Y. Danilyuk madaniy sohalarni gumanitar fanlarga integratsiya qilish misolida integratsiya mexanizmlarining turlarini ajratib ko'rsatadi.

Integratsiya tushunchasi rivojlanish jarayonining va elementlarning yaxlit birlashishi bilan bog'liq tomoni sifatida belgilanadi. Integratsiya elementlar o'rtasidagi munosabatlar va o'zaro ta'sirlarning hajmi va intensivligining o'sishi, ularning tartibga solinishi va sifat jihatidan yangi xususiyatlarning paydo bo'lishi bilan ma'lum bir yaxlit ta'limga aylanishi bilan tavsiflanadi.

Svetlovskaya N. N. integratsiya - bu o'quv faoliyatining har xil turlarining ayrim elementlarini yoki qismlarini maqsadli yoki funktsional bir xilligi sharti bilan bir butunga moslashtirish jarayoni, deb hisoblaydi.

Gimnaziya o'qituvchisi V. N. Lyamina quyidagi ta'rifni beradi: "integratsiya-bu ma'lum bir sohadagi umumlashtirilgan bilimlarning ma'lum bir fanida ma'lum chegaralar ichida birlashishi". Integratsiya jarayonining pedagogik g'oyasining rivojlanishiga ilmiy bilimlarning rivojlanishi sezilarli darajada ta'sir qiladi.

Kolyagin yu. M., uzoq vaqt davomida talaba asosan tabaqalashtirilgan o'quv kurslarini o'rganish orqali bilim olganligini aytadi. Biroq, ko'pincha bitta bolada maktab bilimlari atrofdagi dunyoning mavzusi bo'yicha sun'iy ravishda ajratilgan tarqoq ma'lumotlar bo'lib qoladi. Ushbu qarama-qarshilikni engish zarurati bir vaqtning o'zida fanlararo aloqalarni faol izlashga olib keldi. "Integratsiya va farqlash o'zaro bog'liq jarayonlardir. Ta'limning barcha bosqichlarida integratsiya va farqlash g'oyalarini maqbul ravishda birlashtirgan tizimni yaratishga intilish kerak" Ushbu nuqtai nazarga L. N. Baxareva amal qiladi. Integratsiya -bu farqlash jarayonlari bilan bir qatorda sodir bo'ladigan fanlarning yaqinlashishi va aloqasi jarayoni. Integratsiya mavzu tizimini takomillashtiradi, uning kamchiliklarini bartaraf etishga yordam beradi va ob'ektlar o'rtasidagi munosabatlar va o'zaro bog'liqlikni chuqurlashtirishga qaratilgan.

Ikkita tushunchani ajratish kerak: fanlararo aloqalar va integratsiya. Fanlararo aloqalar-bu asosiy darsning maqsadlariga yanada muvaffaqiyatli erishiladigan qo'shimcha vosita sifatida darsga boshqa mavzu elementini kiritish. Integratsiyalashgan dars-bu darsning har bir bosqichida turli xil bilimlarning elementlarini o'zaro bog'lashda materialni o'rganish, ya'ni asosiy va ikkinchi darajali dars bo'lmagan dars turi.

Integratsiya jarayonining ildizlari klassik pedagogikaning uzoq o'tmishida yotadi va fanlararo aloqalar g'oyasi bilan bog'liq.

Integratsiya pedagogik hodisa sifatida uzoq an'analarga ega. U K. D. Ushinskiy tomonidan analitik-sintetik usulda savodxonlik kursini qurishda ishlatilgan.

Endi maktab fanlarining birligiga yondashuvning yangi bosqichi boshlandi, turli xil ob'ektlardagi hodisalarning bir-biriga mos kelishiga imkon beradigan fanlararo aloqalarni amalga oshirish bosqichlaridan ushbu hodisalarni birlashtirishga, yangi yaxlitliklarning yarqtilishiga o'tish

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-4

kerak, ya'ni haqiqiy integratsiya misolida.

Ta'lim tizimiga kelsak, "integratsiya" tushuncha sifatida ikkita ma'noga ega bo'lishi mumkin. Birinchidan, bu maktab o'quvchilarida atrofdagi dunyo to'g'risida yaxlit g'oyani yaratishdir (bu erda integratsiya o'rganish maqsadi sifatida qaraladi). Ikkinchidan, bu fan bilimlarini yaqinlashtirishning umumiy platformasini topishdir

Bu shuni anglatadiki, bolalar mavjud bilimlar doirasini muntazam ravishda to'ldirib, kengaytirib, tushunchalar to'g'risida tobora ko'proq yangi bilimlar va g'oyalarni o'zlashtirishadi.

V. I. Yakovleva boshqa nuqtai nazarga ega. Uning ta'kidlashicha, to'liq integratsiyalashgan tizim haqida gapirishga hali erta: "... turli fanlardagi dasturlar va ko'nikmalar shunchalik o'ziga xoski, ularning yaxlitligini buzish mumkin emas. Na maktabshunoslik, na didaktika, na individual usullar bunga tayyor emas" ammo ilg'or o'qituvchilarning ijodiy amaliyoti mustaqil ravishda o'quv tizimini yangilash muammolarini hal qilish yo'llarini izlaydi.

O'rgatuvchi integrativ dasturiy ta'minot va kompyuterli o`qitish texnologiyalari katta imkoniyatlarga ega bo`lib, o`quvchining o`quv muhiti bilan aloqadorligini o`rnatish orqali o`quv ob`ektlarini yoki texnologik jarayonlarni boshqarish imkoniyatini beradi. Interfaol texnologiyalardan foydalanishning asosiy usuli interfaol muloqot bo`lib, u foydalanuvchi hamda dasturiy tizim orasida o`zaro aloqadorlikni ta`minlaydi. Agar muloqotda matnli buyruqlar va javoblar inobatga olinadigan bo`lsa, dasturiy tizim muloqotning takomillashgan vositalarini kiritish bilan xarakterlanadi. Bunday dasturiy tizimlar o`quv materiallarining mazmunini belgilovchi variantlarni tanlash, shuningdek muqobil ish rejimlarini belgilash imkoniyatlarini beradi.

O'rgatuvchi integrativ dasturiy ta'minot va kompyuterli o`qitish texnologiyalaridan foydalanishda o`quvchilar o`quv jarayonining to`laqonli a`zosiga aylanadilar. Bunday pedagogik jarayonda o`qituvchi tayyor bilimlari bermaydi, balki o`quvchilarni muammoni tushunish va uni hal etishning muqobil variantlarini mustaqil ravishda aniqlashga ilhomlandiradi. An`anaviy o`qitishdan farqli ravishda interfaol o`qitishda o`qituvchi va o`quvchi munosabatlari ham o`zgaradi. Odatda o`qituvchining faol bo`lgan o`rnini o`quvchi egallaydi, uni rag`batlantirish esa o`qituvchining asosiy vazifasiga aylanadi.

Umumta'lim maktablarida fanlarini o`qitishda sub`ektlarning bunday munosabatlari asosida interfaol texnologiyalarni qo`llash quyidagi masalalarni yechishni nazarda tutadi:

— axborotlarni vizual akslantiruvchi qurilmalarning ishlash prinsiplari bilan tanishish;
— amaliy prezentasion masalalarni yechishda kompleks qurilmalarni va texnologiyalarni rasional tanlashning ko`nikmalarini egallash;
— interfaol prezentasion texnologiyalarni qo`llash amaliyotini egallash va ulardan foydalanish malakalariga ega bo`lish.

Umumta'lim maktablarida fanlarini O'rgatuvchi dasturiy ta'minotlarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. O`quv jarayonida bunday texnologiyalarni joriy etish bo`lajak mutaxassislarni tayyorlash sifatiga ijobiy ta`sir o`tkazadi va o`quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olgan holda o`qitishda differensiallashgan yondoshuvni joriy etishga imkon beradi. SHuningdek, ta`limda kompyuterli texnologiyalarni joriy etish o`quv jarayonining umumiy sifatini oshiradi, o`quvchilarning o`qishga bo`lgan motivasiyasini kuchaytiradi, o`qituvchilarni esa doimiy ijodiy izlanishga chorlaydi.

O'rgatuvchi dasturiy ta'minot o`qituvchiga yangi nazariy ma`lumotlarni kiritishga (shu jumladan grafik ma`lumotlarni), yangi materiallar bo`yicha savollarni ishlab chiqishga, o`quvchilarning reyting ballarini ko`rib borishga imkon beradi.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-4

Kompyuterli o`rgatuvchi dasturning yutuqlari sifatida quyidagilarni ta`kidlash mumkin:

1. Istalgan fan bo`yicha o`quv kursini kompyuterga o`tkazish;
2. O`quvchilarni kitob izlashdan xolis etish;
3. O`quvchilarning faolligigini oshirish, katta hajmdagi ma`lumotlar bilan mustaqil ishlashni ta`minlash;
4. O`qituvchiga o`quv materiallarni yetkazish va o`quvchilarning o`zlashtirish darajalarini nazorat qilishga ketadigan vaqtini tejash;
5. O`quv materiallarni tezkor qayta yangilash va h.k.

Shuni ta`kidlash joizki, hozirgi kunda umumta`lim muassasalarida fanlar bo`yicha ko`plab kompyuterli o`rgatuvchi dasturlar ishlab chiqilgan. Garchi ularning har biri o`zining strukturasiga, o`quv materiallarni taqdim etish usuliga, test topshiriqlarining murakkablik darajasiga hamda shaxsiy interfeysiga ega bo`lsada, ularda o`quvchi tomonidan fanni mustaqil o`rganish, uning motivasiyasini oshirish, o`quvchiga axborotning har qanday turi bilan ishlash imkoniyatlarining yaratilishi kabi xususiyatlari bilan bir biriga yaqin hisoblanadi.

Xulosa

Yuqoridagi fikrlardan kelib chiqqan holda shuni alohida ta`kidlash joizki, umumta'lim maktablarida interfaol va kompyuterli o`qitish texnologiyalarini qo`llash o'rgatuvchi integrativ dasturiy ta'minotlarni yaratilish zaruratini keltirib chiqaradi. Ta`lim samaradorligini oshirishda interfaol va kompyuterli o`qitish texnologiyalaridan samarali foydalanish bilan birga ta`limni axborotlashtirishning metodologik asoslarini yanada rivojlantirish lozimligini taqozo etadi. Hozirgi kunda ushbu yo`nalish bo`yicha Respublikamizda olib borilayotgan keng qamrovli ishlar, shubhasiz yosh avlodning axborot madaniyatini shakllinishida va yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlashda yangi istiqbollarni ochib beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Muydinovich, R. I. (2021). Problems and solutions of teaching in credit-module system in higher education institutions. *The American Journal of Social Science and Education Innovations*, *3*(04), 721-727.
2. Muyidinovich, R. I. (2020). Advantage And Methodological Problems Of Teaching Computer Science In Modern Schools. *The American Journal of Interdisciplinary Innovations and Research*, *2*(10), 13-16.
3. Rasulov, I. M. (2022). ADVANTAGE AND METHODOLOGICAL PROBLEMS OF TEACHING COMPUTER SCIENCE IN MODERN SCHOOLS. *Ученый XXI века*, 22.
4. Muydinovich, R. I. (2022). RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING RIVOJLANISHI TUFAYLI PAYDO BO'LGAN KASBLAR VA ULARNI O'RGANISH. *PEDAGOGS jurnali*, *13*(1), 117-122.
5. Muydinovich, R. I. (2022, April). INTEGRITY AND CONTINUITY OF COMPUTER SCIENCE IN THE SYSTEM OF CONTINUING EDUCATION. In *E Conference Zone* (pp. 322-326).
6. Alisherovna, E. N. (2023, May). ZAMONAVIY PEDAGOGIK TA'LIMDA INTEGRATSIYANING AHAMIYATI VA O'RNI. In *E Conference Zone* (pp. 17-24).
7. Elmurotova, D., Arzikulov, F., Egamov, S., & Isroilov, U. Organization of direct memory access. *Intent Research Scientific Journal-(IRSJ), ISSN (E)*, 2980-4612.
8. Turapov, U. U., Isroilov, U. B., Raxmatov, A., Egamov, S. M., & Isabekov, B. I. (2024). Splay-Method of Model Acquisition Assessment. *International Journal of Trend in Scientific*

Research and Development, *5*(1), 934-936.

9. Жумабоев, С., & Исроилов, У. (2020). СОЗДАНИЯ СРЕДСТВ ЭЛЕКТРОННОГО ОБУЧЕНИЯ В ВЫСШИМ ПЕДАГОГИЧЕСКОМ ОБРОЗОВАНИЕ. *Архив Научных Публикаций JSPI*.

10. Turapov, U. U., Isroilov, U. B., Guliev, A. A., & Muldanov, F. R. (2020). Non invasive glucometer of automatic measurement of the glucose level in blood. *Int. J. Eng. Adv. Technol*, *9*(3), 3331-3336.

11. Джуманов, Ж. Х., Юсупов, Р. А., Ахралов, Ш. С., Эгамбердиев, Х. С., & Исроилов, У. Б. (2019). Сув хўжалик фаолияти ўзгарган шароитларда ер ости сувлари ҳаракатини математик моделлаш (Зарафшон воҳасининг Дамхўжа сув олиш иншоати мисолида)/Муҳаммад Ал-Хоразмий Авлодлари илмий-амалий ва ахборот-таҳлилий журнали. *Муҳаммад АлХоразмий авлодлари илмийамалий ва ахбороттаҳлилий журнали.–Т.:«Fan va texnologiya» нашриёти*, (4), 10.

12. Isroilov, U. (2020). Пространственный анализ в задачах мониторинга уровней грунтовых вод Ферганской долины. *Архив Научных Публикаций JSPI*.

13. Джуманов, Ж. Х., Холматов, Н. О., Исроилов, У. Б., & Муллажонов, Б. А. Стельмах АГ Вопросы хроностратиграфии и стратиграфического расчленения четвертичных отложений.

14. Egamov, S. (2020). EPRA International Journal of Research and Development (IJRD). *Архив Научных Публикаций JSPI*.

15. Turapov, U. U., Isroilov, U. B., Raxmatov, A., Egamov, S. M., & Isabekov, B. I. (2024). Splay-Method of Model Acquisition Assessment. *International Journal of Trend in Scientific Research and Development*, *5*(1), 934-936.

16. Malikovich, E. S. (2024). IMPROVING THE METHODOLOGY OF TEACHING THE BASICS OF PROGRAMMING IN A VISUALIZED ENVIRONMENT. *IMRAS*, *7*(1), 168-173.

17. Халиков, А., Эгамов, С., & Норматов, Ж. (2022). Виртуальные образовательные технологии в информатике. *Общество и инновации*, *3*(4/S), 109-113.

18. Халиков, А., Эгамов, С., & Норматов, Ж. (2022). Понятие графической информации и ее сущность. *Общество и инновации*, *3*(4/S), 163-168.